

Łukasz Wielgosz¹

Funkcjonowanie międzypartyjnych porozumień wyborczych w formie koalicyjnych komitetów wyborczych oraz komitetów wyborczych partii w latach 2018–2019

Słowa kluczowe: partie polityczne, polskie wybory, koalicyjny komitet wyborczy, komitet wyborczy partii, międzypartyjne porozumienia wyborcze

Keywords: political parties, Polish elections, coalition election committee

Streszczenie

Zadaniem komitetu wyborczego jest zgłoszenie kandydatów w wyborach oraz prowadzenie kampanii wyborczej na ich rzecz. Ustawodawca wyróżnił trzy rodzaje komitetów, które mogą zawalczyć o mandaty w Sejmie, w Senacie oraz w Parlamencie Europejskim: komitet wyborczy partii politycznej, koalicyjny komitet wyborczy oraz komitet wyborczy wyborców. Spośród nich to komitet koalicyjny jest najbardziej złożoną formułą, bowiem do jego powołania potrzebne jest zawarcie porozumienia między kilkoma ugrupowaniami.

W 2019 r. w Polsce nastąpiła konsolidacja sceny politycznej – wówczas w wyborach do PE listy kandydatów w całym kraju wystawiło ledwie sześć komitetów, natomiast w wyborach do Sejmu – tylko pięć. Stało się tak dlatego, iż wielopartyjne porozumienia wyborcze formalnie wzięły udział w wyborach jako komitety wyborcze partii, a nie koalicji. Tak więc czy instytucja koalicyjnego komitetu wyborczego jest jeszcze użyteczna i potrzebna? Ta kwestia stanowi problem badawczy niniejszego artykułu.

---

¹ ORCID ID: 0000-0002-9171-1152, magister, Uniwersytet Śląski w Katowicach. E-mail: lukaszwielgosz@gmail.com.

Abstract**Cross-Party Electoral Agreements in the Form of Coalition Election Committees and Party Election Committees in the Polish General Elections in 2018–2019**

Election committees in Poland nominate candidates for elections and organize election campaigns for them. The legislator lists three types of committees that may take part in elections to the Sejm, Senate and the European Parliament: the election committee of a political party, a coalition election committee and an election committee of voters. Of these, the coalition committee is the most complicated formula – to organize it, an agreement between several parties is required.

In 2019, Poland saw a consolidation of the political scene – at that time, in the elections to the European Parliament, only six committees put up lists of candidates across the country, while in the elections to the Sejm – only five committees. This was because multi-party electoral agreements formally took part in the elections as party rather than coalition election committees. So is the institution of a coalition election committee still useful?

✱

I. Wprowadzenie

Celem artykułu jest przeanalizowanie międzypartyjnych porozumień wyborczych zawiązanych w formie koalicyjnych komitetów wyborczych oraz komitetów wyborczych partii politycznych, które wzięły udział w wyborach do sejmików województw w 2018 r. oraz w wyborach do Sejmu i do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. Za podjęciem tego zagadnienia przemawiają decyzje relewantnych partii politycznych dotyczące rezygnacji z tworzenia koalicyjnych komitetów wyborczych. Porozumienia międzypartyjne dotyczące wspólnego startu w wyborach były często finalizowane w postaci utworzenia komitetu wyborczego partii, który to zgłaszał kandydatów wywodzących się z nie tylko z partii bazowej, ale również z ugrupowań z nią współpracujących². Tak zor-

---

² Sformułowanie „partia bazowa” odnosi się do ugrupowania, które było podstawą organizacyjną komitetu wyborczego, natomiast „partia współpracująca” to ugrupowanie, które umieściło swoich przedstawicieli na listach wyborczych partii bazowej np. w Komitecie

ganizowany wspólny komitet mógł rywalizować w wyborach zgodnie z zasadami obowiązującymi inne komitety wyborcze partii.

W tym kontekście należy wspomnieć okoliczności jakie miały miejsce przed wyborami do Sejmu w 2019 r. Pięciu komitetom wyborczym udało się zarejestrować listy w co najmniej połowie okręgów wyborczych – *de facto* każdy z nich miał charakter koalicyjny lecz tylko jeden był *de iure* koalicyjnym komitetem wyborczym. Konieczne jest więc dokonanie refleksji czy zasady rywalizacji wyborczej, w kształcie nakreślonym przez ustawę z 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, są w tym zakresie sprawiedliwe.

Postawionemu problemowi badawczemu towarzyszą dwie hipotezy. Po pierwsze, zakłada się, iż w wyborach do sejmików województw i do Parlamentu Europejskiego instytucja koalicyjnego komitetu wyborczego sprzyja zawieraniu szerokich międzypartyjnych porozumień wyborczych. Utworzenie tego typu komitetu umożliwia zachowanie podmiotowości przez każdego uczestnika koalicji, a jednocześnie zwiększa szansę wszystkich koalicjantów na osiągnięcie wyborczych celów. Po drugie, utworzenie koalicyjnego komitetu wyborczego w wyborach do Sejmu jest nieopłacalne dla partii politycznych, niezależnie od potencjału jakim dysponują.

II. Formy międzypartyjnych porozumień wyborczych – bilans zysków i strat

W Polsce prawo zgłaszania kandydatów i prowadzenia na ich rzecz kampanii wyborczej przysługuje komitetom wyborczym. Ustawodawca wyróżnił trzy rodzaje takich komitetów, które mogą ubiegać się o mandaty w Sejmie, Senacie i Parlamencie Europejskim – to komitet wyborczy partii politycznej, koalicyjny komitet wyborczy oraz komitet wyborczy wyborców. Oprócz możliwości uczestnictwa pojedynczych partii w wyborach dopuszczono możliwość łączenia się tych podmiotów w koalicje. Co ważne, ugrupowania polityczne nie mają monopolu uczestnictwa w wyborach. Sami wyborcy mogą utworzyć własny komitet wyborczy na określonych prawem zasadach. W wyborach samorządowych, oprócz wspomnianych komitetów, mogą wziąć udział również komitety wyborcze stowarzyszeń i organizacji społecznych (art. 84 k. wyb.).

Wyborczym Prawo i Sprawiedliwość partią bazową był PiS, natomiast partiami współpracującymi były m.in. Porozumienie Jarosława Gowina czy Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro.

Zgodnie z ustawą z 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, koalicyjny komitet wyborczy może zostać utworzony wyłącznie przez partie polityczne. Dane ugrupowanie może wchodzić w skład tylko jednej koalicji³. Jak zauważa Tomasz Strzałkowski „nie została wyznaczona górna granica liczby partii politycznych, które chcą utworzyć koalicję”⁴. Do utworzenia koalicyjnego komitetu wyborczego wystarczą jednak dwie partie polityczne⁵.

Ustawodawca umożliwił łączenie się partii politycznych w koalicje wyborcze. Warto rozważyć jakie zalety ma podjęcie przez ugrupowania takiej współpracy oraz jakie są zagrożenia z tym związane.

III. Próg wyborczy

Najważniejszym zadaniem komitetu wyborczego, a zarazem najistotniejszą kwestią decydującą jego o kształcie, jest przekroczenie progu wyborczego. W wyborach do Sejmu klauzula zaporowa ustawiona jest na poziomie 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju w przypadku komitetów wyborczych partii oraz komitetów wyborczych wyborców, natomiast koalicyjne komitety wyborcze uwzględnia się w podziale mandatów, jeżeli ich listy otrzymały co najmniej 8% ważnie oddanych głosów w skali kraju (art. 196 k. wyb.). W przypadku wyborów do sejmików województw (art. 459 k. wyb.) i do Parlamentu Europejskiego (art. 335 k. wyb.) obowiązuje próg pięcioprocentowy dla wszystkich komitetów.

Gdy komitety wyborcze koalicji mogą brać udział w rywalizacji wyborczej na takich samych zasadach jak komitety wyborcze partii można odnieść wrażenie, że te pierwsze komitety mają nieco łatwiej. Koalicjanci mogą stworzyć komitet z nową nazwą koalicji, a nie konkretnego ugrupowania. Taka możliwość umożliwia zawiązanie szerszych sojuszy międzypartyjnych – zamiast startować z list konkretnej partii można utworzyć „wspólne listy”, które mogą być łatwiejsze do zaakceptowania przez działaczy i wyborców.

³ Zobacz m.in.: B. Banaszak, *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 180; T. Strzałkowski, *Komitety wyborcze*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–151*, red. A. Biłgorajski, Katowice 2017, s. 206; K.W. Czaplicki, B. Dauter, S.J. Jawoski, A. Kisielewicz, F. Rymarz, J. Zbieranek, *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 248–249.

⁴ T. Strzałkowski, op.cit., s. 206.

⁵ B. Banaszak, op.cit., s. 184–185.

Sytuacja jest zupełnie inna w przypadku wyborów do Sejmu. Dla niektórych mniejszych ugrupowań pięcioprocentowy próg jest trudny do sforsowania, więc jedyną szansą na wzięcie udziału w podziale mandatów jest zawiązanie koalicji. Koalicyjny komitet wyborczy musi jednak przekroczyć podwyższony, ośmioprocentowy próg wyborczy. Nie wystarczy więc skonstruować jakąkolwiek „koalicji słabych”. Musi być to na tyle szerokie porozumienie wyborcze, aby miało ono szanse osiągnąć poparcie na wymaganym poziomie. Ośmioprocentowy próg wyborczy ma zapobiegać rozbiću wielopartyjnemu i wpływać na konsolidację sceny politycznej. Nie można jednak wykluczyć, iż koalicyjny komitet wyborczy (jak również i inne komitety) po osiągnięciu wyborczego sukcesu ulegnie rozpadowi i każdy z koalicjantów będzie po wyborach prowadzić swoją niezależną politykę.

IV. Nazwa komitetu wyborczego

Bardzo istotną kwestią jest nazwa komitetu wyborczego. W przypadku komitetu wyborczego partii politycznej nazwa zawiera wyrazy „Komitet Wyborczy” oraz nazwę partii politycznej lub skrót nazwy tej partii, wynikającą z wpisu do ewidencji partii politycznych. Natomiast nazwa koalicyjnego komitetu wyborczego zawiera wyrazy „Koalicyjny Komitet Wyborczy” oraz nazwę koalicji wyborczej lub skrót nazwy tej koalicji wyborczej. Nazwą koalicji wyborczej mogą być również nazwy partii politycznych tworzących koalicję wyborczą lub skróty nazw tych partii, wynikające z wpisu tych partii do ewidencji partii politycznych. Nazwa koalicji wyborczej może składać się z co najwyżej 45 znaków drukarskich, wliczając spacje (art. 92 ust. 1 i 2 k. wyb.).

Kwestia nazwy komitetu jest sprawą kluczową. Komitet koalicyjny może skonstruować taką nazwę, która będzie do zaakceptowania przez wszystkich uczestników porozumienia, jak i przez wyborców tychże partii. Jednocześnie w nazwie komitetu można zamieścić np. skróty nazw każdego z koalicjantów. W ten sposób można pogodzić dwie sprzeczności – stworzyć międzypartyjne porozumienie będące „nową polityczną jakością”, a jednocześnie każdy z uczestników takiego przedsięwzięcia zachowuje swoją podmiotowość. Natomiast komitet wyborczy partii nie może sobie pozwolić na taki ruch –

może wystartować tylko pod własnym szyldem. Taki komitet może albo użyć swojej pełnej nazwy albo wykorzystać jej oficjalny skrót.

Przed wyborami do Sejmu w 2019 r. skonstruowano pięć międzypartyjnych porozumień wyborczych, którym udało się zarejestrować listy wyborcze w całym kraju. Tylko jedno z nich przyjęło formułę koalicyjnego komitetu wyborczego – Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska oraz Zieloni skonturowali Koalicyjny Komitet Wyborczy Koalicja Obywatelska PO, N, iPL Zieloni. Decydując się na wspólny start w wyborach jako koalicyjny komitet wyborczy wspomniane ugrupowania mogły swobodnie kształtować nazwę komitetu – w tym przypadku skorzystano zarówno z możliwości zbudowania „nowej marki”⁶, jak i uzupełniono szyld koalicyjnego komitetu o skróty nazw koalicjantów. Pozostałe cztery ogólnopolskie komitety wystartowały jako komitety partyjne.

Od jesieni 2014 r. do wyborów parlamentarnych w 2019 r. Zjednoczona Prawica, czyli Prawo i Sprawiedliwość, Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro oraz Porozumienie Jarosława Gowina (do 2017 r. Polska Razem Jarosława Gowina), startowała w wyborach jako Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość. PiS było swego rodzaju „marką”, która była rozpoznawalna przez wyborców. Partie z nią współpracujące wydały się jednak w takim układzie przemilczane (nazwa komitetu niejako sugerowała, że Solidarna Polska i Porozumienie nie były równorzędnymi partnerami dla PiS).

W zupełnie innej sytuacji znalazło się porozumienie zawiązane między Polskim Stronnictwem Ludowym, Kukiz’15, Unią Europejskich Demokratów i kilkoma mniejszymi formacjami. Działacze tych ugrupowań promowali swoją wspólną listę wyborczą jako Koalicja Polska⁷. Formalnie jednak działacze tych ugrupowań startowali z Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego, czyli komitetu partii politycznej. Taka nazwa ekspoz-

⁶ Aczkolwiek nazwa Koalicja Obywatelska była już wykorzystana przez PO i Nowoczesną w wyborach samorządowych w 2018 r.

⁷ Zobacz m.in.: *KUKIZ15 zawarło porozumienie programowe z PSL*, <http://kukiz15.org/aktualnosci/kukiz15-zawarło-porozumienie-programowe-z-psl> (1.02.2022); *Kukiz i Kosiniak-Kamysz w Gdańsku: – Nie dla monopartyjności, jesteśmy jedynym centrum*, <https://dziennikbałtycki.pl/kukiz-i-kosiniakkamysz-w-gdansk-u-nie-dla-monopartyjnosci-jestesmy-jedynym-centrum/ar/c1-14437691> (1.02.2022); *Kosiniak-Kamysz i Kukiz: chcemy większego udziału obywateli w życiu publicznym*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-09-14/kosiniak-kamysz-i-kukiz-chcemy-wiekszego-udzialu-obywateli-w-zyciu-publicznym> (1.02.2022).

nowała tylko jednego uczestnika porozumienia (nic nie wspominając o pozostałych), nie odnosiła się również w żaden sposób do Koalicji Polskiej. Co więcej – symbolem graficznym listy była charakterystyczna czterolistna koniczyna wraz z napisem „PSL”⁸ (z którą mogli się utożsamiać w zasadzie tylko sympatycy ludowców).

Międzypartyjne porozumienie wyborcze zostało również skonstruowane pomiędzy Sojuszem Lewicy Demokratycznej, Wiosną Roberta Biedronia, Lewicą Razem i innymi mniejszymi ugrupowaniami lewicowymi. W tym przypadku rozważano zarówno formułę koalicyjną jak i start jako komitet wyborczy partii⁹. O ostatecznym rozwiązaniu zdecydował jednak strach przed powtórką wyborczej katastrofy z wyborów do Sejmu w 2015 r., kiedy to Koalicyjny Komitet Wyborczy Zjednoczona Lewica nie przekroczył progu wyborczego (7,55% głosów). Obawiając się powtórki tamtej sytuacji lewicowe ugrupowania zdecydowały się wziąć udział w wyborach jako komitet wyborczy partii. W ten sposób politykom Koalicji Obywatelskiej (z którą Lewica walczyła o podobny elektorat) wytrącono z rąk argument, aby nie głosować na lewicową koalicję, bo ta może nie przekroczyć progu i w efekcie te głosy zostaną zmarnowane, co przyczyniłoby się do zwycięstwa PiS¹⁰.

Ustalono, iż Sojusz Lewicy Demokratycznej będzie stanowić partię bazową dla lewicowego porozumienia wyborczego. Podjęto jednak dwie próby

---

⁸ Uchwała nr 107/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z 13 sierpnia 2019 r. w sprawie przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego pod nazwą KOMITET WYBORCZY POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE i o zamiarze samodzielnego zgłaszania list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów w wyborach zarządzonych na dzień 13 października 2019 r., https://wybory.gov.pl/sejmsenat2019/statics/uchwaly/pliki/1565769038_Uchwała_nr_1072019_Panstwowej_Komisji_Wyborczej_z_dnia_13_sierpnia_2019_r_w_sprawie_przyjecia_zawiadomienia_o_utworzeniu_komitetu_wyborczego_pod_nazwa_KOMITET_WYBORCZY_POLSKIE_STRONNICTWO_LUDOWE_i_o_zamiarze_samodzielnego_zgla.pdf (1.02.2022).

⁹ Zobacz m.in. J. Sawicka, *Zakopują spory. Lewica idzie razem do wyborów*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1801120,1,zakopuja-spory-lewica-idzie-razem-do-wyborow.read> (1.02.2022); *Lewica pójdzie w wyborach jako partia czy koalicja? „Dopuszczamy każdą możliwość”*, <https://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-lewica-pojdzie-w-wyborach-jako-partia-czy-koalicja-dopuszcza,nId,3105487> (1.02.2022).

¹⁰ „Mam prośbę do panów z PO: przestańcie zajmować się lewicą, zajmijcie się sobą i swoim podwórkiem”, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019--07-19/mam-prosbe-do-panow-z-po-przestancie-zajmowac-sie-lewica-zajmijcie-sie-soba-i-swoim-podworkiem> (1.02.2022).

„rozszerzenia formuły” tego komitetu. Po pierwsze, Konwencja Krajowa SLD podjęła decyzję o zmianie oficjalnego skrótu partii na słowo „Lewica”¹¹. Taki ruch miał umożliwić zarejestrowanie list jako „Komitet Wyborczy Lewica” (czyli nazwa rodzaju komitetu wyborczego + skrót nazwy partii). Ostatecznie to działanie zakończyło się niepowodzeniem – Sąd Okręgowy w Warszawie nie wprowadził zmiany w ewidencji partii politycznych (zmiana została również oprotestowana przez partię Polska Lewica, co skutecznie wydłużyło cały proces¹²). Po drugie, Komitet Wyborczy Sojuszu Lewicy Demokratycznej zarejestrował jako swój symbol graficzny napis „LEWICA”¹³. Z takim prostym logotypem mogły się utożsamiać wszystkie środowiska lewicowe biorące udział w wyborczym porozumieniu.

Problemów z rejestracją komitetu w wyborach do Sejmu w 2019 r. nie miała natomiast Konfederacja. Przed wyborami do PE w 2019 r. został zawiązany Komitet Wyborczy Wyborców Konfederacja KORWiN Braun Liroy Narodowcy. Zgodnie z nazwą komitetu na listach tego eurosceptycznego porozumienia znaleźli się przedstawiciele partii KORWiN, Ruchu Narodowego¹⁴, stowarzyszenia Pobudka Grzegorza Brauna¹⁵ oraz stowarzyszenia Skutecz-

¹¹ Zobacz m.in.: *SLD czeka na decyzję sądu w sprawie skrótu nazwy partii. Ma czas do 16 sierpnia*, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1426023,sld-decyzja-sadu-skrót-nazwy-partii-lewica.html> (1.02.2022); *Już nie Sojusz, a Lewica. SLD zmieniło skrót w związku z powstaniem komitetu wyborczego*, <https://polskieradio24.pl/5/1222/Artykul/2351631,Juz-nie-Sojusz-a-Lewica-SLD-zmieniło-skrót-w-zwiazku-z-powstaniem-komitetu-wyborczego> (1.02.2022); *Sojusz Lewicy Demokratycznej to już nie SLD*, <https://tvn24.pl/polska/sojusz-lewicy-demokratycznej-zmienił-skrót-z-sld-na-lewica-ra959069-2313581> (1.02.2022).

¹² *Sąd zajmuje się skargą na zmianę skrótu SLD na Lewica*, <https://www.wnp.pl/parlamentarny/spoleczenstwo/sad-zajmuje-sie-skarga-na-zmiane-skrótu-sld-na-lewica,41056.html> (1.02.2022).

¹³ Uchwała nr 119/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z 14 sierpnia 2019 r. w sprawie przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego pod nazwą KOMITET WYBORCZY SOJUSZ LEWICY DEMOKRATYCZNEJ i o zamiarze samodzielnego zgłaszania list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów w wyborach zarządzonych na dzień 13 października 2019 r., https://wybory.gov.pl/sejmsenat2019/statics/uchwaly/pliki/1565794840_UCHWALA_NR_1192019.pdf (1.02.2022).

¹⁴ Łączy nas Polexit. Narodowcy i Korwin-Mikke łączą siły przed wyborami do PE, <https://dorzeczy.pl/kraj/86059/Laczy-nas-Polexit-Narodowcy-i-Korwin-Mikke-lacza-sily-przed-wyborami-do-PE.html> (1.02.2022).

¹⁵ K. Rogacin, *Wybory 2019: Grzegorz Braun dołączył do koalicji Wolność – Ruch Narodowy. „Chcemy, żeby Unia Europejska wyszła z Polski”*, <https://polskatimes.pl/wybory-2019-grzegorz->

ni Piotra Liroya-Marca¹⁶. Do Konfederacji dołączyła również Federacja dla Rzeczypospolitej Marka Jakubiaka¹⁷ oraz działacze pro-life, na czele z Kaja Godek¹⁸. Omawiany komitet nie przekroczył w tych wyborach progu wyborczego (4,55% głosów), jednak idea Konfederacji przetrwała po wyborach. 26 lipca 2019 r. poinformowano o utworzeniu partii politycznej Konfederacja Wolność i Niepodległość, która miała charakter federacyjny¹⁹. Mimo iż ze środowiska odeszło kilku rozpoznawalnych polityków (m.in. Piotr Liroy-Marzec, Marek Jakubiak czy Kaja Godek) to Konfederacja zdołała zarejestrować swoje listy wyborcze w całym kraju.

V. Podział środków z subwencji statutowej oraz inne źródła finansowania partii

O ile prawo do dotacji podmiotowej z budżetu państwa za każdy uzyskany mandat posła i senatora przysługuje każdemu komitetowi (art. 150 i 151 k. wyb.) o tyle subwencja statutowa z budżetu przysługuje tylko partiom politycznym. Zgodnie z Ustawą z 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych takie wsparcie mogą otrzymać tylko te partie, które tworząc samodzielnie komitet wyborczy otrzymały w wyborach do Sejmu co najmniej 3% ważnie oddanych głosów w skali kraju lub też partie wchodzące w skład koalicji wyborczej, której okręgowe listy kandydatów na posłów otrzymały co najmniej 6% ważnie oddanych głosów w skali kraju. Subwencja przysługująca koalicji wyborczej partii politycznych dzielona jest na rzecz partii wchodzących w jej

---

braun-dolaczyl-do-koalicji-wolnosc-ruch-narodowy-chcemy-zeby-unia-europejska-wyszla-z-polski/ar/13788464 (1.02.2022).

¹⁶ Liroy-Marzec: Kukiz powinien być z nami w koalicji. „Paweł, przepraszam”, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-01-10/liroy-marzec-kukiz-powinien-byc-z-nami-w-koalicji-pawel-przepraszam> (1.02.2022).

¹⁷ Jakubiak potwierdza dołączenie do Konfederacji. „Mali muszą się łączyć, żeby być dużymi”, <https://www.tvp.info/41617963> (1.02.2022).

¹⁸ B. Czuma, Kaja Godek startuje do Parlamentu Europejskiego razem z narodowcami, <https://wiadomosci.wp.pl/kaja-godek-startuje-do-parlamentu-europejskiego-razem-z-narodowcami-6343349374052481a> (1.02.2022).

¹⁹ Konfederacja zarejestrowana jako partia. „Subwencja nie jest dla nas najważniejsza”, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-07-27/konfederacja-zarejestrowana-jako-partia-subwencja-nie-jest-dla-nas-najwazniejsza> (1.02.2022).

skład w proporcjach określonych w umowie zawierającej koalicję wyborczą. Proporcje określone w tej umowie nie mogą być zmienione. Co ważne, jeżeli koalicjanci nie porozumieją się między sobą w sprawie podziału przyszłej subwencji, wtedy nie otrzymają żadnych środków z tytułu subwencji (art. 28).

Liderzy partii zamierzających zawrzeć porozumienie w wyborach do Sejmu w 2019 r. mieli do rozwiązania trudny dylemat – z jednej strony startując jako komitet wyborczy partii obowiązywałby ich niższy próg wyborczy, z drugiej strony – subwencję statutową otrzymałaby tylko partia bazowa (ugrupowania współpracujące musiałyby z tego typu wsparcia zrezygnować). Natomiast kiedy koalicyjny komitet wyborczy przekroczy sześcioprocentowy próg poparcia w wyborach do Sejmu to partie wchodzące jej skład dzielą się subwencją na mocy umowy koalicyjnej.

Kolejną kwestią są korzyści finansowe, wynikające z ustawy z 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora. Jeżeli partii politycznej uda się wywalczyć mandaty parlamentarne, wówczas ich członkowie wybrani na posłów lub senatorów dysponują nie tylko comiesięcznym uposażeniem (art. 25 i 26) i dietą (art. 42), ale także środkami na prowadzenie swoich biur (art. 23). Według raportu Fundacji im. Stefana Batorego posłowie wydają łącznie na działalność swoich biur między 60 a 70 milionów złotych w skali roku²⁰. Należy zauważyć, iż biura parlamentarzystów stanowią bardzo ważny element infrastruktury partii politycznych, często to na nich oparte są lokalne struktury ugrupowania. Warto również wspomnieć o tym, iż partie które po wyborach stworzą rząd otrzymują jeszcze większe możliwości dodatkowego zarobku dla swoich członków – mogą oni pełnić różnego rodzaju funkcje w administracji rządowej (zarówno stanowiska polityczne, jak i cywilne), nie wspominając o zarządzaniu spółkami skarbu państwa.

Czy warto zrezygnować z subwencji statutowej i wystartować jako komitet partyjny, jednak tym samym zwiększyć swoje szanse na mandaty parlamentarne (a w przypadku wygranej być beneficjentem systemu korzyści jakie umożliwia rządzenie państwem)? A może wręcz przeciwnie – lepiej zawrzeć komitet koalicyjny, aby do budżetu partii wpływał regularnie strumień pieniędzy z subwencji? Mniejsze ugrupowania, które stały przed

---

²⁰ A. Gendźwił, G. Bukowska, J. Haman, A. Sawicki, J. Zbieranek, *Finanse polskich partii*, Warszawa 2017, s. 77–84.

takim dylematem, musiały rozważyć jakie rozwiązanie będzie dla nich najbardziej korzystne.

VI. Wnioski *de lege ferenda* i podsumowanie

Skonstruowanie międzypartyjnego porozumienia wyborczego wymaga podjęcia decyzji o formie komitetu wyborczego. Omawiany proces jest interesujący ze względu na fakt, iż ośrodek decyzyjny jest niejednorodny i składa się z wielu podmiotów. Koalicjanci najpierw w ramach własnych ugrupowań muszą dojść do porozumienia i podjąć decyzję o udziale w takim przedsięwzięciu, a potem dokonać właściwych uzgodnień międzypartyjnych.

Formuła koalicyjnego komitetu wyborczego przynosi korzyści w wyborach do sejmików województw i do Parlamentu Europejskiego, gdyż stwarza możliwość zawiązania szerokich porozumień, umożliwia skonstruowanie „nowej marki politycznej” (partie mogą startować pod nowym, wspólnym szyldem, a nie swoim własnym) przy jednoczesnym zachowaniu podmiotowości przez każdego z koalicjantów (gdyż można do nazwy komitetu dodać skrót nazwy każdego z nich). Jednocześnie takie komitety obowiązuje pięcioprocentowy próg – taki sam jak w przypadku pozostałych komitetów. Należy więc pozytywnie zweryfikować pierwszą hipotezę badawczą.

W przypadku drugiej hipotezy badawczej nie można jednak skonstruować jednoznacznej odpowiedzi. Gdy koalicyjny komitet wyborczy tworzy partia ciesząca się dużym poparciem i kilka mniejszych ugrupowań to członkowie takiego porozumienia mogą być niemal pewni, że ich wspólna inicjatywa przekroczy próg wyborczy. Wtedy kwestią do rozstrzygnięcia jest sposób podziału przyszłych finansowych korzyści i kwestia zachowania podmiotowości przez partie współpracujące. Gdy jednak przekroczenie ośmioprocentowego progu wyborczego dla sojuszu kilku ugrupowań stanowi realną przeszkodę, wtedy sytuacja ulega skomplikowaniu. Startując jako komitet wyborczy partii środki z subwencji otrzyma tylko partia bazowa, natomiast partie współpracujące nie otrzymają z tego tytułu ani złotówki. Co gorsza, partie współpracujące będą musiały „schować swoje sztandary” i ubiegać się o mandaty z komitetu partii bazowej. Dla mniejszych ugrupowań wybór odpowiedniej formy komitetu wyborczego to bardzo poważny dylemat, który zdecyduje o ich „być albo nie być”.

Przepisy ustawy z 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy umożliwiają międzypartyjnym porozumieniom wyborczym start w wyborach w formule komitetu wyborczego partii. Czy jest to jednak sprawiedliwe rozwiązanie? Czy takie praktyki nie naruszają konstytucyjnej zasady równości wyborów? Należy rozważyć przyjęcie nowych regulacji ograniczających nadużywanie przepisów wspomianej ustawy w omawianym zakresie. Takim rozwiązaniem *de lege ferenda* mogłoby być wprowadzenie limitu kandydatów, jakich można zgłosić na listy wyborcze spoza partii bazowej. Taki limit dotyczyłby członków partii politycznych współpracujących z partią bazową (nie dotyczyłby jednak osób formalnie bezpartyjnych). W ten sposób można utrudnić ugrupowaniom zawiązującym międzypartyjne porozumienia wyborcze tworzenie komitetów wyborczych partii (sankcjonując ich faktyczny, koalicyjny charakter), jednocześnie pozostawiając pewną ograniczoną możliwość uzupełnienia list wyborczych o działaczy spoza partii bazowej.

Wydaje się zasadnym przeprowadzenie rzeczowej dyskusji nad treścią ustawy z 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy i rozważenie zmian jej niektórych przepisów. Merytoryczna debata na temat prawa wyborczego jest konieczna, aby przy okazji kolejnych elekcji jak największe grono obywateli mogło uznać, iż zasady wyborczej gry są sprawiedliwe dla wszystkich jej uczestników.

Literatura

Banaszak B., *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Warszawa 2018.

Czaplicki K.W., Dauter B., Jawoski S.J., Kisielewicz A., Rymarz F., Zbieranek J., *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Warszawa 2018.

Czuma B., *Kaja Godek startuje do Parlamentu Europejskiego razem z narodowcami*, <https://wiadomosci.wp.pl/kaja-godek-startuje-do-parlamentu-europejskiego-razem-z-narodowcami-6343349374052481a>.

Gendźwiłł A., Bukowska G., Haman J., Sawicki A., Zbieranek J., *Finanse polskich partii*, http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Raport_Finansowanie.pdf.

Jakubiak potwierdza dołączenie do Konfederacji. „Mali muszą się łączyć, żeby być dużymi”, <https://www.tvp.info/41617963>.

Już nie Sojusz, a Lewica. SLD zmieniło skrót w związku z powstaniem komitetu wyborczego, <https://polskieradio24.pl/5/1222/Artykul/2351631,Juz-nie-Sojusz-a-Lewica-SLD-zmieniło-skrót-w-zwiazku-z-powstaniem-komitetu-wyborczego>.

- Konfederacja zarejestrowana jako partia. „Subwencja nie jest dla nas najważniejsza”,* <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-07-27/konfederacja-zarejestrowana-jako-partia-subwencja-nie-jest-dla-nas-najwazniejsza>.
- Kosiniak-Kamysz i Kukiz: chcemy większego udziału obywateli w życiu publicznym,* <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-09-14/kosiniak-kamysz-i-kukiz-chcemy-wiekszego-udzialu-obywateli-w-zyciu-publicznym>.
- Kukiz i Kosiniak-Kamysz w Gdańsku: – Nie dla monopartyjności, jesteśmy jedynym centrum,* <https://dziennikbaltycki.pl/kukiz-i-kosiniakkamysz-w-gdanskunie-dla-monopartyjnoscijestesmy-jedynym-centrum/ar/c1-14437691>.
- KUKIZ15 zawarło porozumienie programowe z PSL,* <http://kukiz15.org/aktualnosci/kukiz15-zawarlo-porozumienie-programowe-z-psl>.
- Lewica pójdzie w wyborach jako partia czy koalicja? „Dopuszczamy każdą możliwość”,* <https://www.rmf24.pl/fakty/polska/news-lewica-pojdzie-w-wyborach-jako-partia-czy-koalicja-dopuszcza,nId,3105487>.
- Liroy-Marzec: Kukiz powinien być z nami w koalicji. „Paweł, przepraszam”,* <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-01-10/liroy-marzec-kukiz-powinien-byc-z-nami-w-koalicji-pawel-przepraszam>.
- Łączy nas Polesxit. Narodowcy i Korwin-Mikke łączą siły przed wyborami do PE,* <https://dorzeczy.pl/kraj/86059/Laczy-nas-Polesxit-Narodowcy-i-Korwin-Mikke-lacza-sily-przed-wyborami-do-PE.html>.
- „Mam prośbę do panów z PO: przestańcie zajmować się lewicą, zajmijcie się sobą i swoim podwórkiem”,* <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-07-19/mam-prosbe-do-panow-z-po-przestancie-zajmowac-sie-lewica-zajmijcie-sie-soba-i-swoim-podworkiem>.
- Rogacin K., Wybory 2019: Grzegorz Braun dołączył do koalicji Wolność – Ruch Narodowy. „Chcemy, żeby Unia Europejska wyszła z Polski”,* <https://polskatimes.pl/wybory-2019-grzegorz-braun-dolaczyl-do-koalicji-wolnosc-ruch-narodowy-chcemy-zeby-unia-europejska-wyszla-z-polski/ar/13788464>.
- Sawicka J., Zakopują spory. Lewica idzie razem do wyborów,* <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1801120,1,zakopuja-spory-lewica-idzie-razem-do-wyborow.read>.
- Sąd zajmuje się skargą na zmianę skrótu SLD na Lewica,* <https://www.wnp.pl/parlamentarny/spoleczenstwo/sad-zajmuje-sie-skarga-na-zmiane-skrotu-sld-na-lewica,41056.html>.
- SLD czeka na decyzję sądu w sprawie skrótu nazwy partii. Ma czas do 16 sierpnia,* <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1426023,sld-decyzja-sadu-skrot-nazwy-partii-lewica.html>.
- Sojusz Lewicy Demokratycznej to już nie SLD,* <https://tvn24.pl/polska/sojusz-lewicy-demokratycznej-zmienil-skrot-z-sld-na-lewica-ra959069-2313581>.
- Strzałkowski T., Komitety wyborcze, [w:] Kodeks wyborczy. Komentarz, t. 1, Komentarz do artykułów 1–151, red. Biłgorajski A., Katowice 2017.*